

De hoek en het vlak van Camper

Hoe teken je natuurgetrouw een 'negerhoofd' of een typische klassieke kop? Om die vraag te beantwoorden, deed de invloedrijke natuuronderzoeker Peter (Petrus) Camper (1722-1789) een groot aantal metingen aan schedels. Hij ontdekte een belangrijk typerend verschil in wat nu de 'hoek van Camper' heet, de hoek tussen de auriculonasale lijn en de lijn tussen ofron en subnasale. Gemiddeld is die hoek bij mensen 70 à 80 graden. Bij klassieke standbeelden is hij groter (90 à 100 graden) en bij negroïde mensen juist kleiner.

Camper bepaalde 'zijn' hoek waarschijnlijk om kunstzinnige redenen, maar tandartsen, tandprotheticen en tandtechnici van nu kennen de hoek en het vlak van Camper vooral uit de prothetische tandheelkunde. Het zijn slechts 2 van zijn anatomische vondsten. Daarnaast heeft hij het *chiasma tendinum Camperi* (kruising van de pezen van de musculus flexor digitorum superficialis en profundus) en het *ligamentum Camperi* (diafragma urogenitale) op zijn naam staan.

Petrus Camper, zoon van dominee Florentius Camper, werd in Leiden geboren. Op zijn twaalfde jaar was hij als student aan de Leidse Universiteit ingeschreven. De gemiddelde leeftijd van studenten lag toen een flink stuk lager dan nu, maar met zijn 12 jaar was Camper er ook toen vroeg bij. Behalve geneeskunde studeerde hij wiskunde en hij besteedde veel tijd aan teken- en schilderlessen en het timmeren en vervaardigen van instrumenten. Zo deed hij de ambachtelijke vaardigheden op waarmee hij als arts zelf

tourniquets en breukbanden kon smeden. Hij verrichtte mamma-amputaties en amputaties van ledematen en legde zich toe op de behandeling van botfracturen.

Camper was welgesteld en kon zonder enige beperking veel studiereizen maken, waardoor hij in contact kwam met vermaarde medici. In 1749 werd hij op voorspraak van stadhouder Willem IV benoemd tot hoogleraar in de Genees- en Heelkunde aan de Universiteit van Franeker. Na 6 jaar volgde een aanstelling tot hoogleraar in de anatomie en chirurgie in Amsterdam.

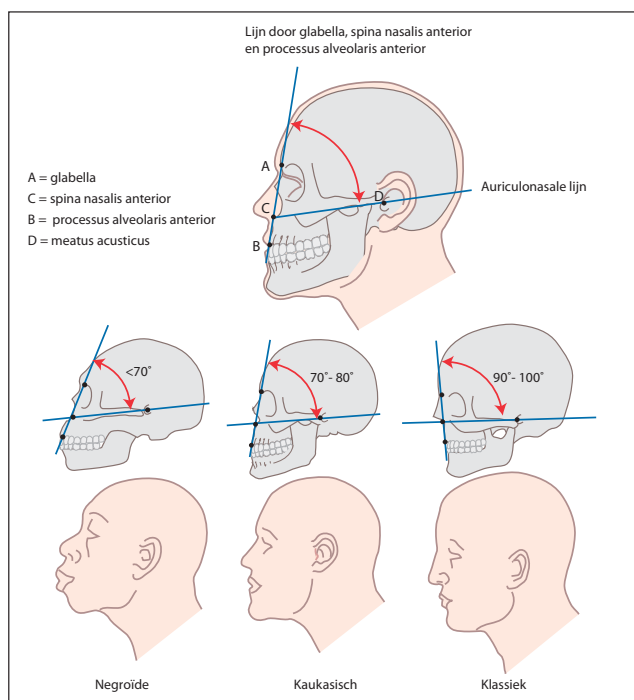
In het kader van de chirurgie doceerde hij tevens verloskunde. Zijn obstetrische ervaringen beschreef hij in 'Lessen over de kunst om baarende vrouwen te verlossen'. Camper gold als voorstander van de symfysiometrie, het doorsnijden van de verbinding tussen beide schaambeenderen. Door deze ingreep vermeerde hij bij een muurvast beklemd hoofdje van de boreling het gebruik van een haak en de keizersnede, die met hoge mortaliteit van de moeder en kind gepaard gingen.

Na een onverkwikkelijke strijd met de deken van het Amsterdamse chirurgijnsgilde, Abraham Titsingh, over het gebruik van hefboomen en spatels bij moeilijke bevallingen, verhuisde hij naar Klein Lankum, het Friese landgoed van zijn echtgenote. De rust van het platteland stelde hem in staat zijn anatomisch-pathologische geschriften te bewerken en uit te geven. Maar de rusteloze Camper was een docent in hart en nieren en dit deed hem in 1763 het hoogleraarschap in de geneeskunde, chirurgie en botanie aan de Groningse Universiteit aanvaarden. Tijdens dit professoraat genoot de veelzijdige Camper internationale erkenning en vermaardheid. Goethe noemde hem "*Ein Meteor von Geist, Wissenschaft, Talent und Tätigkeit*". Camper zond Goethe zijn monografie over het embryonale os intermaxillare, dat Goethe als eerste bij de mens had aangetoond en dat daarom ook wel het 'Goethebeentje' werd genoemd.

Camper verdiende zijn sporen ook in de vergelijkende anatomie en antropologie. Zijn vondst van de hoek en het vlak van Camper zijn al genoemd. Daarnaast bestudeerde hij het gehoor van vissen en het gekwaak van kikkers, en hij ontleedde olifanten en orang oetans, die afkomstig waren uit de menagerie van stadhouder Willem V. Na zijn emeritaat woonde hij op Klein Lankum, waarvandaan hij zich steeds meer met publieke zaken bezighield. Hij was onder meer burgemeester van Workum en lid van de Friese Staten en bekleedde talrijke andere publieke functies. In 1789 kwam een einde aan zijn arbeidszame leven. Petrus Camper ligt begraven in de Leidse Pieterskerk.

Bron

Beijer T, Apeldoorn CGL. Woordenboek van medische eponiemen. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 1996.

De hoek van Camper voor het negroïde, het Kaukasische en het klassieke gelaat.